

junicah, ki so ali breje ali že storile, se le da dokazati, da niso jalove a nikakor ne, kako podedovajo lastnosti.

Na mladih bikih in junicah se še ne more spoznati, ali so za zarod sposobni ali ne, kajti skušnja nas uči, da je treba čisto najlepše bike in junice zaradi neplodnosti mesarju dati. Ker so pa živinske premije osnovane samo v povzdigo živinoreje, se morajo dosledno prisojati samo plemni živini. Plemne živali so pa take, ki imajo tele, ali ubrejijo, a ne poldrugo leto stari biki ali jalove telice.

Skušnja dalje uči, da se po ubrejenju živali zlahtnega plemena s živaljo nežlahnega, večkrat celo pleme pokazi. Prvi zarod navadno nima izvrstnih lastnosti svojih starišev, a navadno vse slabe.

Često se je že prisodilo razstavitveni živali darilo (premija), dasi jo gospodar ni sam izrejal, ampak kupil; tudi so se dajale premije za razstavo posebno rejene živali, a se ni gledalo na istega gospodarja žalostno stanje druge živine, ki jo ima na pol izstradano v blevu. Po tem potu se je več pokvarilo nego koristilo. Dobro bi bilo tedaj in pametno, ako bi se delile premije vzlasti takim živinorejcem, ki cela plemena čisto vzrejujejo in zlahtnijo, kakor je določeno v §. 24. d; poleg tega naj bi se pa prisojala darila za tiste bike, za ktere je po zapisnikih dokazano, da svoje izvrstne lastnosti tudi zarodu redno zapuščajo.

Sejem za plemno živino je primeren kraj za razdelitev takih premij sposobnim živalim, ki so dobrega in takega plemena, katero ohranja od zaroda v zarod svoje izvrstne lastnosti. Da bi moral imeti živinorejec obil zarod takega plemena, n. pr. kakih deset ali več živali, se tu ne tirja; čisto dosta je, da ima le dvoje krav ali junic z mladimi, za ktere je dokazano, da podedujejo od starih lastnosti, da dajajo obilo užitka in so sploh za zarejo priporočati; zapisnik, k §. 6 priporočan, bi oznanjal vse, kar je treba tu zvedeti. Častiti sodelavci in prijatelji!

Hitra in nizka razpošiljatev voznega blaga po železnih in parobrodih je tudi dosegla, da se je trgovina s živalmi in poljskimi pridelki razširila.

Žitna cena bode po izhodnih evropskih deželah kakor po Ogerskem, Moldavskem in Valaškem, južnem Ruskem itd. tembolj pešala, čem več železnice se bode napravilo po teh deželah; za Štajersko se kar ne bode splašalo žita sejati. Zarad tega moramo za prihodnost skrbeti, in le one gospodarske pridelke posebno gojiti, ki so za naše razmere naj boljše in od katerih imamo največ užitka.

Ako se bomo hoteli z drugimi deželami meriti, se bomo morali pri nas na Štajerskem posebno pečati s pridelkom tako zvanih kupčijskih rastlin: prediva, konoplje, hmelja; dalje se moramo pečati z vinorejo, sadjerejo ter pridelovanjem obilo in tečne krme, in moramo skrbeti, da dobivamo dosta gnoja. Porabljeni moramo tudi boljše nego do sedaj travnike in pašnike in nam je vzlasti skrbeti za izrejo zlahtne, zmolzne in vprežene živine. Ako pa hočemo gospodarji v prihodnje za se in za svoje naslednike uspešno delati, moramo delati z vzajemnimi močmi. Z vzajemnimi močmi bomo dosegli slednji namen kmetijstva t. j. po pametnem kmetovanju v vseh oddelkih kmetijstva več prigospodariti.

Naj bi postava, katero sem po teh vrsticah v nekaterih točkah skušal razjasniti, bila v pospeh živinoreji v naši deželi ter naj bi bila njena izvršitev nam in zanamcem v korist.

A. B.

Nektere skušnje kmeta Epiharmosa v mačkinji žalosti.

XL. Kako si redim močne konje.

Vpraša me prijatelj, kako je to, da Vaši konji so zmiram tako dobro rejeni in životni. in vendar dosti trpijo. To je prav lahko mu rečem. Po leti nabere kopriv, ktere naj bolj pečejo, ter jih posušim na solncu. Iz posušenega koprivnega semena napravim prah (pulver) in ga en prgiš zmešam med konjsko klajo, in konji mi ostanejo zdravi, močni, mesnati in dobijo svitlo dlako.

XII. Zakaj porabim divji kostanj.

Premalo gospodarji čislajo divji kostanj. Jaz redim z njim ovce. Kostanj sušim pet do osem tednov podne, ter

ga namočim v friški vodi, in ga potem dam v dolgih koritih ovcam za klajo. Odebljajo mi in dajo dobro volno.

Tudi perotninske živali pitam z divjim kostanjem. Napravim si lug iz apna in pepela, in v taki lug denem olupljen kostanj, potem ga omijem z mrzlo vodo, ga skuham, napravim si iz njega testo, ki prav sladko diši, in ki ga pure, gosi, in kopuni prav radi jedo in debeli postanejo.

Tudi potašelj delam iz divjih kostanjev. Posušim ga, ter sožgem v pepel in iz 33 funtov posušenega divjega kostanja dobim pol funta potašelina. Ježice še več dajo. Tudi dobro kavo si napravim iz divjega kostanja. Neolupljeni kostanj posušim v peči, otisnem potem lupino in nagi sad razrežem v krhle. Na te razrezane krhle vlijem, ko sem jih preje v kakošno posodo djal, vrelo vodo, in jih pustim četrte ure ležati. Ter jih popečem in storim kakor z navadnim kofetom. Prav dobro mi tekne.

Tudi nočno lučico si napravim iz divjega kostanja. Olupim ga posušim in na več straneh prevrtam. Potem ga denem v olje, kjer se 24 ur ima namakati, in potem potegnem skoz njega tanek tohet. Kostanj se položi v skledo z vodo napolnjeno, v kateri plava, zvečer tohet užgem ter mi celo noč sveti. — Toliko za letos. Če bode slovenski gospodarji v novem letu pa prav pridno in v velikem številu „Slovenskega Gospodarja“ si naročevali, bodem Vam več skušenj iz svojega kmetovanja povedal.

Epiharmos, kmetovalec.

Dopisi.

Iz Vapčje vesi 17. nov. Zdaj bo dobro! Pri mostu v Vapčji vesi se je postavil steber z napisom: Teža čez 15 centov je pri lastnem odgovoru prepovedana. Tisti, ki je steber postavil, pač ni mislil, da je to delo čisto za nič. Napis je tako majhen, da bo treba k njemu „rešpektiv“ obesiti, da se bo zamogel prebrati. Če se pa „rešpektiv“ tje-kaj ne obesi, si ga bo moral vsak, ki bo kdaj čez most vozil, sam kupiti in z njim napis gledati in brati. Tudi je napis zategadelj za nič, ker ga ljudje brati ne znajo; koliko Holožanov za božjo voljo! pa je, ki čez ta most hodijo in vozijo in brati znajo. Izmed 99 je komaj eden, ki se je brati naučil; vsaj vsak vé, ki le nekoliko te kraje pozna, da otroci zavoljo predalne poti v šolo hoditi ne morejo! Namesto napise delati, bi se naj uovi most postavil, ali vsaj stari tako popravil, da bi ne bilo treba testamenta delati, preden se na most stopi. Gorski srenjski gospod predstojnik bi naj začel, Haložani, ki vino zvažajo, bi naj pomagali, in gospodje mojstri kamnoseki, katerim v prid se s težkim kamenjem most naj bolj pokvari, bi naj tudi svoje krajcarčke donesli, če ne bi naj po „luftbalonih“ kamenje na mesto dobivali, in most bi se že napravil. Če nihče ne začne, se bo poprej kralj Matjaž prebudil kdar se bo ravno čez most hodilo in vozilo. Petelini že pojejo, kakšne neprijetnosti in kakšna škoda se je lansko leto pri hamerčkem mostu godila, ki se je tako dolgo zanemarjal, da se je podrl, in kokoši kokodačkajo, da se je bil letos v Makolah kupčevalec gospod Gregorič s svojo gospo z vozom in živaljo vred več sežnjev globoko v Dramljo prekuenil, ker tamošnji srenjski gospod predstojnik ni skrbel za naslonjalo za cesto, kakor tudi most v Vapčji vesi nobenega naslonjala nima. Če vse to ni resnica, potem tudi ni res, da je dyakrat tri šest. Pri našem mostu v Vapčji vesi se brš ko ne zategadelj izdatno popravljanje tako dolgo odlaga, naj bi se kaka prav velika nesreča zgodila; potem se bo že morbiti kdo iz spanja zdramil in kaj pametnega za most storil!

Iz Črne gore 18. novembra. Predragi mi „Slov. Gospodar!“ Dovolj mi tudi majhen prostorček za moj prvi dopis; popravi ga, ker jaz sem preslabo učen za take dopise. Ker ne nahajamo mnogo dopisov v „Slov. Gospodarju“ od našega kraja, se ti jaz moram pritožiti in ti nekaj povedati o naših srenjskih volitvah, ki so se vršile 29. oktobra in 14. novembra. Nemškutari so namreč vse strune nape-njali, da bi samo oni zmagali in tako lože gospodarili z našim srenjskim premoženjem, to jim je vendar spodletelo, ali žalibog ne popolnoma, ker so vendar nekteri zmagali, od katerih nimamo nič dobrega pričakovati, posebno ne, če bi izmed njih kateri župan postal.

Čitali smo v nekem dopisu od tod, v št. 42 „Sl. Gosp.“ o nekih jamah na cestah. Takih jam tudi v črnogorski

okolici ne manjka, in če bi on pisatelj hotel te popisati, bi mu gotovo zmanjkalo papirja; tudi jaz jih zato popisoval ne bom, temuč samo to omenim, da se tudi tamo živina strašno pretepa in se s kletvijo dosti greha stori. Že peto leto hodimo k našemu županu zahtevati, naj bi dal cesto najprej skupno napraviti, in potem bi se naj razdelila na kose in vsak bi naj svoj kos popravljal, ali nič ne opravimo in cesta je zmirom bolj slaba. Zdaj imamo novi srenjski zastop. Ali bo morebiti zdaj bolj? Celo ne, posebno ne, če dobimo, kakor se čuje, nemškega župana, ker če Slovenec pri Slovencu nič ne opravi, še bo pri Nemcu manjše opravil, in če ne boš ž njim hotel nemški govoriti, ti bo rekel: „Geh zum Teufel“, in če se hitro ne odmekneš, še znaš katero po glavi dobiti za to, ker si ga volil.

Če pa naš stari župan, ktereга imamo že 9 let, še dalje ostane, ga bom po dopisih tako dolgo prigovarjal, če drugače ne bo šlo, da nam popravi ceste, mostovo brvi itd., saj plačujemo 20 procentov srenjske priklade, in zato to lahko zahtevamo. Z Bogom.

Neki kmet in črnogorski farman.

Politični ogled.

V drugi seji gospodske zbornice je predsednik ministerstva naj prej predložil, naj se voli v delegacije. Minister pravosodja je izročil neki načrt o novem civilno-pravdnem redu, in postavlo, po kateri bi se naj upeljal, minister uka je izročil načrt postave, po kateri bi se prihodnjič naj podelovalo naslovje doktor, minister kupčijstva pa je predložil neko postavlo o redu zastran mere in teže.

Potem se je začela adresna debata. Poročevalec grof Auersperg je prečital načrt, in prvi proti adresi je govoril Falkenhayn, posebno proti onim točkam, ki se tičejo notrajnih vprašanj. Posebno zlo so ministerstvo napadli, Unger, knez Auersperg in Lichtenfels, niso vendar povedali nič takega, kar se nebi že prej bilo čitalo v časnikih. Ministerstvo je zagovarjal Potočki, precej dobro. Naglašal je samo svojo povsod priznano poštenost, in dobro ustavoverno postopanje. Zbornica mu je sicer vse potrdila, ostala pa je vendar pri svoji nasprotni adresi. Grof Auersperg kot poročevalec, je končal generalno debato s tim, da je zasmejal vse to, kar tirja opozicija.

V III. seji gosposke zbornice se je začela specialna adresna debata, in se je tudi končala, po tem ko so Unger, Auersperg, Rechberg i. t. d. zlo napadali ministerstvo, vlado so zagovarjali Petrino, Taaffe in Tschabuschnigg. Debatu je končal Auersperg s precej dolgim govorom in s priporočbo, da se naj adresa nepremienjena odobri (en bloc), in to se je tudi zgodilo.

V IV. seji gosposke zbornice so se volili v delegacije, Klary, Kinsky, Sapiha, Trautmannsdorf, Mensdorf, Schönbürg, Schwarzenberg, Rechberg, Wickenburg, Auersperg, Falkenhayn, Salm, Mirowsky, Coudenhoven, Lodron, Meran, Thun in Gablenz. Potem se je še volila politična, juridična in finančna komisija. Prihodnja seja ni bila določena.

V VIII. seji poslanske zbornice je vlada predložila nekatere osnove novih postav, med katerimi je ena o brambi občinstva proti svojevoljnosti sodnijskih uradnikov. Klier je predložil nujni predlog, naj bi se vladi naložilo, da dosegne pri cesarju, da se za 6—8 dni preloži začetek delegacij. Ta nasvet ni obveljal kot nujen, temoč se je preložil na dnevni red IX. seje, v kateri se je spet sklenolo, naj se Klierov nasvet izroči adresnemu odboru, ki ima v 24. urah o njem poročati. Poleg tega so se izvolili nekateri novi odbori in potrdile volitve nekterih novih državnih poslancev iz Pemske.

V X. seji držav. zbora je predsednik ministerstva naznanil, da je Njih Veličanstvo cesar zankazal, da se bodo delegacije še le 24. t. m. slovesno odprle, s tem je tedaj bil rešen tudi Klierjev predlog.

V XI. seji držav. zbora je bila na dnevnem redu adresna debata in volitev v delegacije. Grocholski je nasvetoval, naj bi se pred adresno debato volilo v delegacije, nasvet vendar ni obveljal.

Komisija za preiskovanje pemskih neposrednih volitev je tudi dovršila svoje delo in je nasvetovala, naj se volitve po izžrebanju v velikem posestvu zavržejo. Poročeval je dr. Waser. — V tej seji se je začela adresna debata in se je nadaljevala v XII. seji. Prej ko se je debata začela, so Poljaki po poslancu Grocholskiju izrekli, da se ne bodo vde-

ležili adresne debate, da se gledé na žugajoče zunajne zmešnjave še ne bo bolj v nevarnost spravil notrajni mir, in da skupno delovanje vseh avstrijskih narodov ne bode potem še bolj nemogoče, katero je zdaj silno potrebno. Ker se tudi celo ne zlagajo z adreso, bodo tudi zoper njo glasovali. — To isto, kakor Poljaki so tudi izrekli poslanci iz Tirolske, Vorarlberške, Gorice, Gradiške, Dalmacije, Trsta in Bukovine, po poslancu baronu Giovanelli-ju.

Pri splošni adresni debati je govoril Tux, ki je napadal ministerstvo in med drugimi tudi rekel, da je vezdajno ministerstvo sarao na videz ustavna vlada, in da dela pot absolutizmu. —

Še bolj ostro je ministerstvo napadal Herbst in mu boče dokazati, da je ustavo oskrnilo, da je večkrat celo krivo postopalo, posebno v Česki, in je tako opozicijo še bolj podpiralo in da bode njegova politika Avstrijo spravila v pogubo. K slednjemu je še hvalil Nemce, ki hočejo ostati Nemci v Avstriji, ne samo v Česki, Moravski itd. V enakem zmislu sta govorila tudi Dienstl in Kroll.

Proti adresi je govoril Kotz, ki je tudi zagovarjal politiko ministerstva. Predsednik ministerstva grof Potočki je tudi v dolgem govoru zagovarjal ministersko postopanje, kteremu je vendar sporočevalec dr. Sturm spet vse dokaze v končnem govoru spodbil.

Po končani splošni debati so Skene, Demel in Helfersdorfer so pri specialni debati stavili neke popravne nasvete, ki so vendar bili vsi zavrženi, in tako se je začelo glasovanje po klicanju imen. Glasovalo jih je 90 za adreso, 62 pa zoper njo. Adresa gospodske zbornice je bila udarec v obraz opozicionalnih narodov, adresa poslanske zbornice pa je nova napoved vojske, ki se v adresi svečano izreka za permanentno, in pobija nevoljno vsako spravljanje in pomirovanje. Ustavoverneži so, kar so bili vsa leta.

Čudili pa smo se nad obnašanjem državopravne opozicije. Ne le, da trije Poljaki, ki so sedeli v adresnem odboru niso izdelali posebne adrese, so vsi opozicijski elementi v zbornici izrekli, da bodo samo glasovali proti adresi, ne pa govorili. Pri takem ravnanju mora nehati res vsa opozicija. Če so že v zboru ostali, zakaj pa niso povedali svojim nasprotnikom kar jim gre, to bi bila prva dolžnost, druga pa bi bila ta, da bi pokazali hrbet parlamentarizmu, ki spravlja državo na kant, in ki jim drugega nič ne ponuja, kakor samo zaničevanje.

V XIII. seji držav. zbora je predsednik predložil, naj se adresa izroči cesarju po ministerskem predsedništvu, kar se je odobrilo. Potem so bile volitve v delegacije, ter sta za Stajarsko izvoljena gg. Rechbauer in Carneri. Potem je bila debata o dalnjem pobiranju dače, in odobril se je nasvet odborov, da se dača naj še dva meseca tako pobira, kakor dozda.

O rusko-turškem vprašanju se še ne more nič gotovega povedati, ker Ruska še ni odgovorila na proteste drugih vlasti, in še le ta odgovor bode odločil, ali še za zdaj ostane mir, ali pa se bode začela vojska po čeli Evropi. Dunajska, Carigradska, Londonska in Florentinska vlada pa se zdaj marljivo pogovarjajo, kako bi skupno postopale, če bi Ruska svojo odpoved začela djansko izvrševati. Pravi se vendar, da je Italija že izrekla da ostane nevtralna pri rusko-turškem boju.

Pruska vlada je izrekla, da se za zdaj noče in ne more pečati z drugimi zadevami, ker ima z nemškim vprašanjem in s francosko vojsko dovolj opraviti, in da bode ostala ravno tako nevtralna, kakor je bila dozda Rusija, če bi se vtegnola vneti vojska med drugimi vlasti.

Angleška je za gotovo zvedela, da je sedanjo rusko postopanje že bilo poprej dogovorjeno s Prusko, in da je Prusija za se, za severno-nemško zvezo in za južno-nemške države Ruski v njeni iztočni politiki obljubila svojo pomoč.

Iz Ruske se poroča, da vlada vedno vojake sklicuje in jih zbira ob mejah, in uradni list oglašuje carjev dekret, ki nalaga vojnemu ministerstvu, naj izdela postavlo o rezervi armade in o tem, kako bi se splošna bramborska dolžnost vpeljala za vse stanove.

Francoska vlada boče spet staviti nove pogodbe pomirja.

Španska si je izvolila vojvoda Aosta za kralja. Bavarska bo vendar stopila v severno-nemško zvezo, samo bode imela posebno vojaško uravnavo.

Turška se pripravlja na vojsko in je v strašnih zadregah zastran denarja.